

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№8



OPEN  ACCESS



ROAD



INDEX  COPERNICUS
INTERNATIONAL



ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025



IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 527 sahifa.

E'lon qilishga 2025-yil 1-avgustda ruxsat etildi.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldix'o'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayeich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi 336/3-
sonli qarori bilan ro'yxatdan
o'tkazilgan.



MUNDARIJA

Smart-logistika texnologiyalarini joriy etish orqali oziq-ovqat mahsulotlarini yetkazib berish tizimini optimallashtirish (Toshkent viloyati misolida).....	14
Mavlanov Sobirjon Pardabayevich	
Tijorat banklarida korporativ boshqaruvning xalqaro tamoyillari asosida boshqaruv sifatini oshirish	20
Sattarov Umirzoq	
Современные банковские продукты	24
Хужамуратов Аббос Мардонович	
Amerika qo'shma shtatlarining ijtimoiy himoya tizimi.....	29
Abdullayeva Sayyora Aleksandrovna	
Совершенствование рынка услуг высшего образования как фактор повышения занятости населения в условиях цифровой экономики.....	33
Ибрагимов Тимур Ибодуллаевич, Асланова Дилбар Хасановна	
Iqtisodiy fanlarni o'qitishda interaktiv metodlarning qo'llanilishi va ularning samaradorligi.....	39
Kabulov Baxram Kuzibaevich	
Korxonalarda raqobat razvedkasi tizimlarini rivojlantirishda innovatsion raqamli texnologiyalarining o'rni.....	45
Tursunxo'jayev Sardor Jamoliddin o'g'li	
O'zbekiston banklarida sun'iy intellekt foydalanish samaradorligini oshirish.....	51
Kamolov Sardorbek Davlatjon o'g'li	
Agrar korxonalar xo'jalik faoliyatida risklarni boshqarish bo'yicha samarali boshqaruv qarorlarini qabul qilishning metodologik asoslari.....	59
Baymirzaev Dilmurod Nematovich	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	66
Исомов Б. С.	
Tashish va saqlash xizmatlarini ko'rsatuvchi korxonalarda raqamli texnologiyalardan foydalanish holati.....	70
Rajabov Orzujon Mamasoliyevich	
Ijtimoiy infratuzilmani modernizatsiya qilishda DXSHning o'rni: madaniyat va sport sohasida imkoniyatlar	78
Baykalonov Jalil G'aybulloyevich	
Анализ состояния и перспективы развития активного и спортивного туризма в Узбекистане.....	93
Бойко Фарида Чингисовна, Ивонина Наталья Викторовна	
Переоценка и фальсификация стоимости имущества: международные практики, риски и пути решения.....	99
Мансурова Сайёра Бахтияровна	
Hudud sanoati tarkibiy o'zgarishlarini prognozlash usuli.....	106
Djumayev Farrux Toshmuratovich	
Углеродный след и декарбонизация промышленности Узбекистана: роль возобновляемой энергетики и международный опыт	111
Авезова Нилуфар Раббанакуловна, Ощепкова Эльвира Ахтемовна, С.М. Махмудов, А.А. Холиков, Авезова Нилуфар Раббанакуловна	
The process of developing startups based on management principles	119
Ilxamov Azizbek Yodgor o'g'li	
The impact of economic policy on non-performing loans: the case of Uzbekistan.....	126
Jalalov Mashkhurbek Gaybullo ugli	
Основные направления инвестиционной политики Узбекистана в соответствии со стратегией-2030	134
Исомов Б. С.	



Ko'p kvartirali uylarni boshqaruv organlari tomonidan aholiga sifatli xizmat ko'rsatishni qo'llab quvvatlashni takomillashtirish	138
Umarov Begzodbek Jaloldinovich	
O'zbekistonda iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishning institutsional asoslari.....	143
Fayzullayev Jonibek Negmatullayevich	
Davlat - xususiy sheriklik loyihalarining samaradorligini oshirish.....	150
Tursunov Imomnazar Egamberdiyevich, Hamroyev G'ayratjon Sultonovich	
O'zbekiston sug'urta bozorida hayot sug'urtasi xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari va istiqbollari.....	155
Bazarov Zakir Xonqulovich	
Tijorat banklari likvidligini tartibga solish yo'llari.....	160
Tursunpo'latov Sohbnazar Kasimjon o'g'li, Nomozova Mohinur Maxmud qizi	
Atrof-muhit ifloslanishini kamaytirishda yashil moliya vositalarining roli: xalqaro tajriba va O'zbekiston imkoniyatlari	163
Yuldasheva Madina Tohir Qizi	
Geofazoviy ma'lumotlar asosida hududlarning farovonlik darajasini aniqlash	173
Toymasov Zufarjon Zokir o'g'li	
Методы и критерии оценки эффективности конкурентоспособности предприятия	179
Кучаров Абдор Сабижанович, Бобожонов Азиз Бабаханович, Алижанова Камила Тохир кизи	
Korxonalarda innovatsion jarayonlarni boshqarishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish.....	187
Narbeyeve Dilnoza Darvishaliyevna	
Development of entrepreneurship in Uzbekistan: management strategies in the context of economic reforms	192
Ibragimova Saida Ilkhomovna	
Aloqa korxonalari xizmat faoliyatida diversifikatsiya qilishning ilmiy baholash usullari va ulardan foydalanish.....	197
Tursunova Mastura Taxirovna	
Developing effective marketing strategies for tourism development in Uzbekistan	204
Fayzullayev Nodirbek Baxtiyor o'g'li	
Yakka tartibdagi tadbirkorlarni soliqqa tortish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari.....	208
Yuldashev Yashnarjon Xolmirzayevich	
Yoshlar sanoat va tadbirkorlik zonalarida investitsiya loyihalarini bank kreditlari orqali moliyalashtirish.....	212
Jamalova Dilnoza Egamberdiyevna	
Цифровизации системы стратегического управления предприятий нефтегазовой отрасли Республики Узбекистан.....	217
Азимов Кабул	
Индекс устойчивости региона против бедности (poverty resilience index – pri): на примере бухарской области Республики Узбекистан (2024)	223
Мухамедова Мадинабону Мехридиновна	
Экономические аспекты внедрения цифровых технологий в полиграфии.....	230
Юсупхужаева Шахноза Музаффар кизи	
Mintaqalararo iqtisodiy hamkorlikni shakllantirish va barqaror rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	233
Sattorov R. A.	
Web3'da real vaqt ma'lumot sinxronizatsiyasi — tarmoqdagi kechikishlar va ularni kamaytirish texnologiyalari.....	240
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Tijorat banklarining likvidligini tartibga solish amaliyotining dolzarb masalalari	246
Sayfutdinov Bobur Nodirovich	
Tijorat banklarining investitsion jozibadorligini oshirish yo'llari.....	255
Yuldoshev Otabek Jovli o'g'li	



Tijorat banklarining investitsion faolligini oshirish yo'llari.....	261
Ortiqov Sidiqjon Xolmurodovich	
Innovatsion yondashuvlar orqali davlat xaridlarida iqtisodiy samaradorlikni oshirish	266
Kurbonbekov Sardorbek Ravshanovich	
Hududlarda barqaror rivojlanish nazariyalarining sanoat korxonalari faoliyatiga ta'siri	270
Sadriddinov Baxtiyor Shamsiddin o'g'li	
Turizm platformalarining raqobatbardoshligini oshirishda zamonaviy kontent va raqamli marketing strategiyalarining integratsiyalashgan yondashuvi.....	277
Dadamirzayev Sarvarbek Ulug'bek o'g'li	
Bank xizmatlarida innovatsion texnologiyalarni kengaytirish yo'nalishlari.....	283
Almosova Shohista Jobirovna	
Модели организации казначейства в ведущих стран мира.....	288
Сагдиев Равшан Сайфуллаевич	
Paxta-to'qimachilik klasterlari faoliyatini nazariy jihatlar va rivojlantirish yo'llari.....	302
B.Sh.Shadmanov	
Qurilish sanoatini rivojlantirishda tabiiy resurslardan kompleks foydalanishning ahamiyati.....	307
Yuldasheva Mexrunisa Kasimjan qizi	
Yangi O'zbekistonning "Yashil" iqtisodiyoti: qiyosiy tahlilning asosiy tendentsiyalari	313
Ro'ziyeva Dilfuza Toshmurovna	
Oliy ta'limda raqamli texnologiyalarning muammolari va uni bartaraf etish yo'nalishlari.....	318
Abduraxmanova Malika Abdujaparovna	
Namangan viloyatining Farg'ona vodiysi qo'shni hududlari bilan iqtisodiy hamkorligining hozirgi holati va rivojlantiruvchi omillari	323
Sattarov R.A.	
Desentralizatsiyalangan ma'lumot almashish protokollari: IPFS, Filecoin va Arweave tahlili	328
Raimov Ulugbek Yorqinbek o'g'li	
Transport xizmatlari ko'rsatish biznes-jarayonlarini raqamli transformasiya talablari asosida takomillashtirish.....	333
Komilov Asror Akmalovich	
Empowering the Future: Assessing the Role of Automation, Internet of Things (IoT), and Demand Management in Enhancing Energy Efficiency of Smart Grids.....	338
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellektdan foydalanish tajribalari (xalqaro va mahalliy misollar)	345
Madaminov Shoxruxbek Ma'rufjon o'g'li	
Zamonaviy sharoitlarda uy-joy fondini boshqarishning moliyaviy mexanizmini takomillashtirish	352
Inoyatova Durdona Shoxaydarovna, Karimova Aziza A'zamiddin qizi	
Mijozlar tajribasini yaxshilashda raqamli integratsiya strategiyalari: "O'zbektelekom" AK tajribasi.....	358
Islamov Javlon Rasulovich	
Tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirishga qarshi kurashish mexanizmlari.....	361
Rustamov Sunnatillo Rustamovich	
Yashil iqtisodiyot barqaror rivojlanish omili sifatida: Yevropa tajribasi.....	368
Turobjanov Murodjon Maxammadjanovich	
Ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikka erishishda kichik biznes va mahalla hamkorligi modellarini takomillashtirish	373
Murotov Nodir Xujamqulovich	
Xalqaro moliya institutlarining O'zbekiston bank sektori va iqtisodiyotiga ta'siri: YETTB faoliyati misolida tahlil.....	378
Alimov Azizbek Alievich	
Bankrotlik xavfini tahlil qilish modellari.....	386
Nasiriddinov Bahouddin Nuriddinovich	



Xizmat ko'rsatish korxonalarida sifat va samaradorlikni oshirishni takomillashtirish yo'llari.....	393
Burxonova Nargiza Mirshohid qizi	
Iqtisodiyotni modernizatsiyalash jarayonida bank tizimi islohotlari va ularni boshqarish strategiyalari.....	400
Hamroyev Xurshid Jalilovich	
“Temir yo'l transportida MHXSni joriy etishning ahamiyati va milliy standartlar bilan taqqoslama tahlili”	405
Babaxalov Norbo'ta Eshnazarovich	
Banking and financial services in the process of economic development digitalization and its advantages and security of the process	409
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, Baxanurov Oqil Odil og'li	
Kichik biznesda moliyaviy barqarorlikni ta'minlashdagi asosiy muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari.....	416
Abduvosit Omonboyev	
“Futurologiya va mintaqaviy iqtisodiy transformatsiya: Markaziy Osiyoda O'zbekistonning strategik senariylari”	421
Siddiqov Abdusalom Abdumalikovich	
Kichik biznes subyektlarini bank kreditlari orqali qo'llab-quvvatlashning rivojlangan xorijiy davlatlar tajribalari.....	425
Irgasheva Nigora Akbarovna	
Туристская мобильность стран персидского залива как устойчивый и перспективный источник въездного туризма в Узбекистан	434
Додиев Феруз, Голышева Елена Вячеславовна	
Turistik erkin iqtisodiy zonalarda investitsiya loyihalarini amalga oshirish: Imkoniyatlar, muammolar va istiqbollar	443
Xoliqov Dostonbek Rustam o'g'li	
Oliy ta'limda davlat-xususiy sheriklik: moliyalashtirish modelini modernizatsiya qilish yo'nalishlari.....	449
Bozorov Alisher O'zimurotovich	
Xalqaro raqamli intergatsiya, raqamlashtirish sharoitida tijorat banklari faoliyati tahlili	455
Turapov Bahromjon Alisher o'g'li	
To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar – iqtisodiyot taraqqiyotining muhim omili.....	461
Mamatkulova Nodira Maxkamovna	
Davlat xaridlari ishtirokchilarining elektron-skoring tizimi.....	465
Mamasoliyev Abrorbek Abdug'ani o'g'li	
Qishloq xo'jalik korxonalarida melioratsiya xarajatlari xisobining muammolari va yechimlari.....	469
Baxriev Muxiddin Sheralievich	
O'zbekiston Respublikasida norasmiy sektor va aholini norasmiy mehnat bilan bandligining legallashtirishini boshqarishni istiqbolli ko'rsatkichlari.....	475
Qoraboev Nuriddin Pardaboy o'g'li	
O'zbek banklarining xarajatlar samaradorligini stoxastik chegara modelida baholash	481
Xannayev Sherzod	
Практические подходы к выявлению и оценке налоговых рисков на основе сегментации деятельности налогоплательщиков	490
Голубова Ольга Сергеевна, Элбаева Мукаддас Рашидовна	
Iqtisodiyot tarmoqlarida investitsiyalardan samarali foydalanishni tashkil etish chora-tadbirlari va investitsiyalarni jalb qilish istiqbollari.....	496
No'monjonova Muazzam Maxbubjon qizi	
Empowering the future: The impact of automation, iot, and demand management on energy efficiency in smart grids.....	501
Khakimjanova Surayyo Khabibullayevna	



Institutsional o'zgarishlar sharoitida aholi daromadlari tarkibining oshishi va daromadlar tengsizligini kamaytirishning istiqbolli yo'nalishlari	508
Ergasheva Nafisa Baxridinovna	
Международные индексы, определяющие цифровое развитие страны	513
Талъатова Диёра Боходир кизи	
Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik instituti orqali investitsiya loiyhalarini moliyalashtirishda moliyaviy-iqtisodiy samaradorligini baholash metodologiyasi	517
Karabayev Sanjar Abdusamatovich	



SOG'LIQNI SAQLASH SOHASIDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK INSTITUTI ORQALI INVESTITSIYA LOIYHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA MOLIYAVIY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI BAHOLASH METODOLOGIYASI

Karabayev Sanjar Abdusamatovich

Toshkent Kimyo xalqaro universiteti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik instituti orqali investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda moliyaviy-iqtisodiy samaradorlikni baholash metodologiyasi ko'rib chiqilgan. Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik investitsiya loyihalarini moliyalashtirish samaradorligini baholash metodologiyasining asosiy yo'nalishlari tahlil qilingan. Tahlil natijalari asosida xulosalar shakllantirilgan.

Kalit so'zlar: xususiy sherik, davlat sherigi, iqtisodiy samaradorlik, boshqaruv mexanizmi, davlat-xususiy sheriklik, moliyaviy yo'qotishlar, baholash metodologiyasi, demografiya, infratuzilma, investitsiya majburiyatlari.

Abstract: This article examines the methodology for assessing the financial and economic efficiency of financing investment projects in the healthcare sector through the institution of public-private partnership. The main directions of the methodology for evaluating the effectiveness of financing healthcare investment projects under public-private partnership are analyzed. Based on the analysis, conclusions have been drawn.

Key words: private partner, public partner, economic efficiency, management mechanism, public-private partnership, financial losses, evaluation methodology, demography, infrastructure, investment commitments.

Аннотация: В данной статье рассмотрена методология оценки финансово-экономической эффективности финансирования инвестиционных проектов в сфере здравоохранения через институт государственно-частного партнёрства. Проанализированы основные направления методологии оценки эффективности финансирования инвестиционных проектов здравоохранения в условиях ГЧП. На основе проведённого анализа сформулированы выводы.

Ключевые слова: частный партнёр, государственный партнёр, экономическая эффективность, механизм управления, государственно-частное партнёрство, финансовые потери, методология оценки, демография, инфраструктура, инвестиционные обязательства.

KIRISH

Sog'liqni saqlash sohasini rivojlantirish va aholiga ko'rsatiladigan tibbiy xizmatlar sifatini oshirish uchun barqaror moliyaviy manbalarni shakllantirish bugungi kunda dolzarb masalalardan biridir. Shu nuqtayi nazardan, davlat-xususiy sheriklik (DXSh) instituti tibbiyot infratuzilmasiga investitsiyalarni jalb qilish, mavjud resurslardan samarali foydalanish va xizmatlar qamrovini kengaytirishda muhim vosita sifatida ko'rilmoqda. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, DXSh mexanizmlari orqali amalga oshirilgan loyihalar nafaqat moliyaviy yukni kamaytiradi, balki tibbiy xizmatlarning sifatini ham oshiradi.

Biroq, bunday loyihalarning samaradorligini baholash faqat investitsiya hajmi bilan emas, balki ularning uzoq muddatli iqtisodiy va ijtimoiy natijalari bilan belgilanadi. Shu bois DXSh asosida sog'liqni saqlash loyihalarini moliyalashtirishda sof joriy qiymat (NPV), ichki daromadlilik darajasi (IRR), foyda-xarajat nisbati (BCR) hamda



naflilik (value for money) kabi ko'rsatkichlarga tayanish zarur. Ushbu maqolada sog'liqni saqlash sohasida DXSh instituti orqali amalga oshirilayotgan investitsiya loyihalarining moliyaviy-iqtisodiy samaradorligini baholash metodologiyasi xalqaro tajribalar asosida tahlil qilinadi va O'zbekiston sharoitida qo'llash imkoniyatlari yoritiladi

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik (DXSh) mexanizmlarining joriy etilishi ko'plab rivojlanayotgan va rivojlangan mamlakatlarda muhim investitsion manba sifatida o'rganilgan. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti ekspertlari ta'kidlaganidek, DXSh modeli orqali moliyalashtirish tibbiy infratuzilmani kengaytirish, yuqori texnologiyali xizmatlarni joriy etish va aholiga ko'rsatiladigan tibbiy yordam sifatini oshirishga xizmat qiladi. Masalan, McKee va Edwards sog'liqni saqlash loyihalarini moliyalashtirishda DXShning byudjetga yukni kamaytirishi va investitsiyalarni jalb etish imkonini berishini alohida qayd etadi.

Hodge va Greve davlat-xususiy sheriklikning iqtisodiy samaradorligini baholashda loyiha qiymati va naflilik (value for money) mezonining muhimligini ko'rsatib bergan. Ularning tadqiqotlarida DXSh loyihalarida risklarni taqsimlash mexanizmi samaradorlikning asosiy omillaridan biri sifatida ta'kidlanadi. Ekvivalent tadqiqotlar Gatti tomonidan ham ilgari surilib, sog'liqni saqlash sohasidagi investitsion loyihalarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlash uchun davlat kafolatlarining ahamiyati ko'rsatilgan.

Bloom va Canningning tahlillarida sog'liqni saqlash infratuzilmasiga yo'naltirilgan investitsiyalarning uzoq muddatli iqtisodiy samarasi, xususan, ishchi kuchi salomatligining yaxshilanishi va mehnat unumdorligining ortishi bilan bog'liq ijobiy natijalari ilmiy asoslangan. Bundan tashqari, Allen va Grewal tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda DXSh asosidagi loyihalarda iqtisodiy samaradorlikni baholashda sof joriy qiymat (NPV), ichki daromadlilik darajasi (IRR) va foyda-xarajat nisbati kabi moliyaviy ko'rsatkichlarning qo'llanilishi eng ishonchli metod sifatida tavsiya qilingan.

O'zbekiston kontekstida ham davlat-xususiy sheriklik institutlari bo'yicha tadqiqotlar kuchaymoqda. Jumladan, Karimov va Umarov mamlakatda sog'liqni saqlash infratuzilmasini modernizatsiya qilishda DXSh mexanizmlari orqali investitsiya oqimlarini jalb etish imkoniyatlarini o'rgangan. Ularning ilmiy ishlarida mahalliy sharoitda moliyaviy-iqtisodiy samaradorlikni baholashda xalqaro tajribalarni o'rganish zaruriyati ta'kidlangan.

Xulosa qilib aytganda, sog'liqni saqlash sohasida DXSh institutlari orqali investitsiya loyihalarini moliyalashtirish samaradorligini baholash metodologiyalari xalqaro miqyosda keng ishlab chiqilgan bo'lib, ular O'zbekiston sharoitida ham joriy etilishi mumkin. Bu borada risklarni taqsimlash, naflilik tahlili, moliyaviy ko'rsatkichlar va ijtimoiy natijalarni kompleks hisobga olish muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

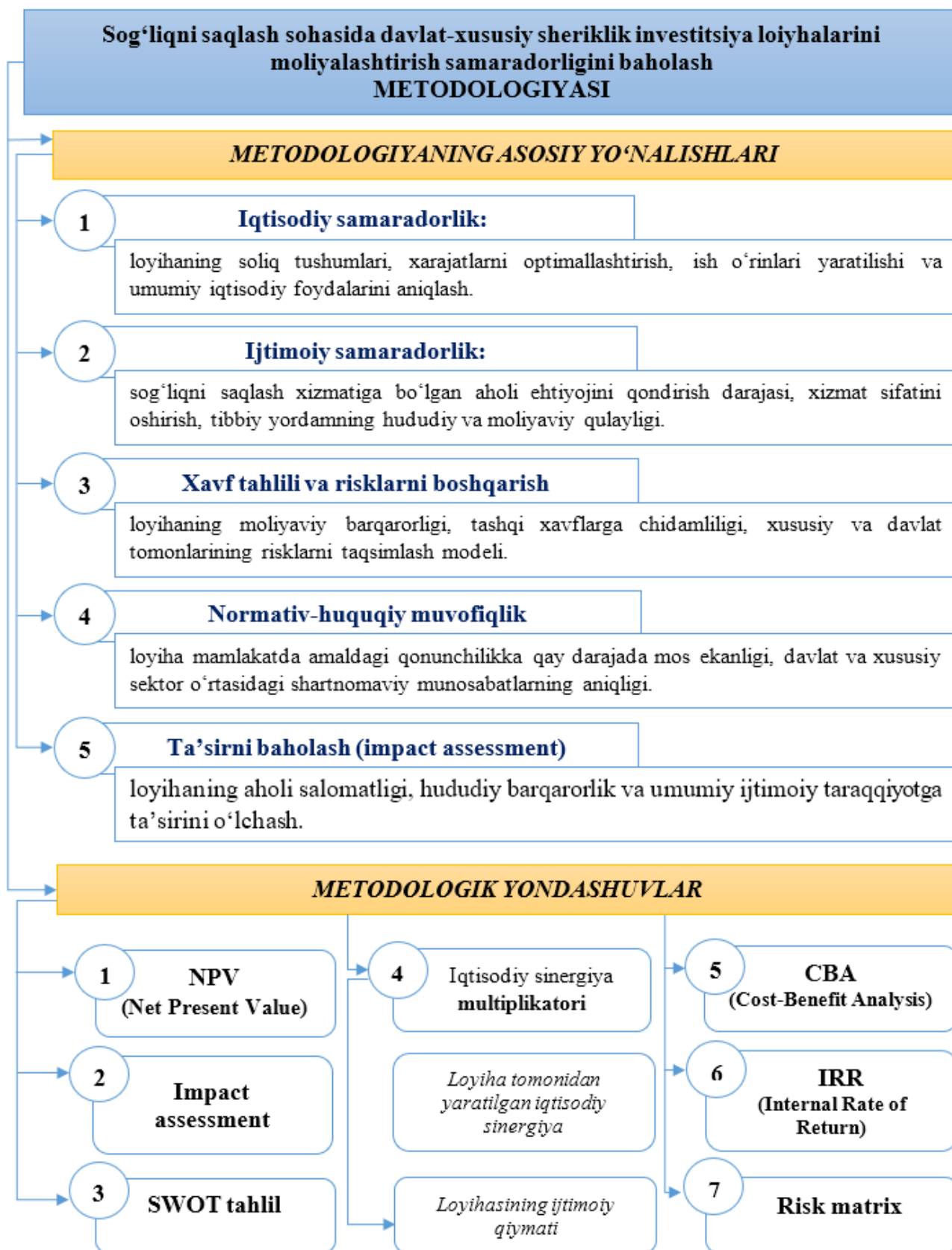
Tadqiqot metodologiyasi sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik asosida amalga oshirilgan investitsiya loyihalariga oid xalqaro va milliy statistik ma'lumotlarni yig'ish, rasmiy hisobotlar hamda ilmiy manbalarni tahlil qilishga asoslanadi. Olingan ma'lumotlar iqtisodiy ko'rsatkichlar yordamida qayta ishlanib, moliyaviy samaradorlikni baholashda NPV, IRR va BCR kabi usullar qo'llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Iqtisodiyotni modernizatsiya qilish hamda jamiyat farovonligini ta'minlashning ustuvor strategik yo'nalishlaridan biri — sog'liqni saqlash tizimini rivojlantirishdir. Sifatli tibbiy xizmatga bo'lgan talabning tobora ortib borishi, aholi sonidagi demografik jarayonlarning kuchayib borishi va davlat resurslarining birmuncha cheklanganligi hisobga olinsa, bu boradagi investitsiya loyihalarini moliyalashtirishga xususiy kapitalni jalb qilish zarurligi chuqur anglanadi. Shu nuqtayi nazardan davlat-xususiy sheriklik instituti orqali sog'liqni saqlash sohasidagi infratuzilmani yaxshilashda investitsiya loyihalarini moliyalashtirish mexanizmlarini samarali yo'lga qo'yish muhim ahamiyatga ega.

Ushbu yo'nalishda investitsiya loyihalarini baholashning ilmiy asoslangan, xolis va pragmatik metodologiyasini ishlab chiqish sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik investitsiya loyihalarini moliyalashtirish samaradorligini oshirishda muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Shu o'rinda sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik mexanizmi doirasida investitsiya loyihalarini baholashning ahamiyati nimada ekanligini ko'rib chiqish maqsadga muvofiq.

Sog'liqni saqlash sohasidagi investitsiya loyihalarini odatda yuqori ijtimoiy ahamiyatga ega bo'ladi. Ushbu investitsiya loyihalarining samaradorligi faqat iqtisodiy ko'rsatkichlar bilan emas, balki ijtimoiy, demografik hamda sifat jihatlarini bilan ham belgilanadi. Shunday ekan, davlat-xususiy sheriklik loyihalarini moliyalashtirish samaradorligini baholash metodologiyasi integral, ko'p omilli va kompleks yondashuvga asoslangan bo'lishi maqsadga muvofiq (1-rasm).



1-rasm. Sog'liqni saqlash sohasida DXSH investitsiya loyihalarini moliyalashtirish samaradorligini baholash metodologiyasi¹

¹ Muallif ishlanmasi.



Yuqorida taklif etilgan sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik investitsiya loyihalarini moliyalashtirish samaradorligini baholash metodologiyasining asosiy yo'nalishlari sifatida quyidagilarni ko'rib chiqish mumkin: iqtisodiy samaradorlikni baholash — bu yo'nalish davlat va xususiy sheriklar tomonidan loyihaga kiritiladigan investitsiyalardan kutilayotgan iqtisodiy natijalarni aniqlashga qaratilgan. Asosiy maqsad — mablag' sarfi va undan olinadigan foydani solishtirish orqali loyihaning iqtisodiy maqsadga muvofiqligini baholashdir. Iqtisodiy samaradorlikni baholash ko'rsatkichlari sifatida quyidagilarni keltirish o'rinlidir (1-jadval):

1-jadval. Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik investitsiya loyihalarini moliyalashtirishning iqtisodiy samaradorligini baholash ko'rsatkichlari²

№	Ko'rsatkich nomi	Formula	Izoh	Baholash mezon
1	NPV – sof joriy qiymat	$NPV = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - I$	Barcha kutilgan pul oqimlari (daromad) diskont qilinib, boshlang'ich sarmoya summasidan ayiriladi.	NPV > 0 — loyiha foyda keltiradi
2	IRR – Ichki foiz stavka	$0 = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+IRR)^t} - I$	NPV nolga teng bo'ladigan foiz stavkasi. Bu foiz loyihaning investitsiyaviy daromadligini ko'rsatadi.	IRR > WACC — investitsiya maqsadga muvofiq
3	PI – profit indeks	$PI = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t}}{I}$	Loyihaning diskontlangan foydasining sarmoyaga nisbati.	PI > 1 — loyiha daromadli
4	Payback Period – qoplash muddati	Payback Period = $\frac{\text{Бошлангич инвестиция (I)}}{\text{Йиллик соф пул оқими (CF)}}$	Investitsiyaning necha yilda qoplanishini ko'rsatadi.	Qoplanish muddati qanchalik qisqa bo'lsa — yaxshi
5	ROI – investitsiya foydasi	$ROI = \frac{\text{Net Profit}}{\text{Total Investment}} \times 100\%$	Daromad va sarmoyaning nisbati.	ROI > 0 — investitsiya foyda keltirmoqda
6	CBA – xarajat-foйда tahlili	$CBA = \frac{\text{Total Benefits}}{\text{Total Costs}}$	Haqiqiy va kutilgan ijtimoiy-iqtisodiy foyda va xarajalar taqqoslanadi.	CBA > 1 — ijobiy samaradorlik
7	WACC – kapital o'rtacha bahosi	$WACC = \frac{E}{V} \cdot Re + \frac{D}{V} \cdot Rd \cdot (1 - T)$	E – aksiyalar, D – qarz, V – umumiy kapital. Re, Rd – foiz stavkasi. T – soliq stavkasidan tashqari.	IRR > WACC bo'lishi shart
8	EBITDA – amaliy foyda	$EBITDA = \text{Revenue} - \text{Expenses (tax, interest, amortization)}$	Faoliyatdan oldingi foyda. Qarz va soliqlardan oldingi daromadni ko'rsatadi.	Musbat bo'lishi daromadlilik belgisi
9	Operating Margin – operatsion foyda	$\text{Operating Margin} = \frac{\text{Operating Profit}}{\text{Revenue}} \times 100\%$	Asosiy faoliyatdan olinayotgan foyda foizi.	Yuqori foiz — samarali boshqaruv
10	DPP – diskontlangan qoplanish vaqti	$DPP = n + \frac{\text{Қопланмаган сумма}}{(n+1)\text{-йилдаги дисконтланган CF}}$	Odatiy Payback Period'dan farqli, vaqtning pul qiymatini inobatga oladi.	DPP ≤ loyiha muddati — investitsiya maqsadli

Davlat-xususiy sheriklik loyihalari sog'liqni saqlash sohasida infratuzilmani takomillashtirish, tibbiy xizmatlar sifatini oshirish hamda aholiga tibbiy yordam ko'rsatishni samarali tashkil etishga qaratilgan muhim investitsiya mexanizmidir. Bunday loyihalarning iqtisodiy samaradorligini baholash jarayonida ko'plab moliyaviy ko'rsatkichlardan foydalaniladi. Ular orasida eng ahamiyatlisi va keng qo'llaniladigani — NPV (sof joriy qiymat) hisoblanadi. Ushbu ko'rsatkich investitsiya loyihasidan kelajakda kutilayotgan barcha pul oqimlarining (daromadlar va xarajalar) hozirgi vaqtga diskontlangan qiymatlari summasi sifatida aniqlanadi. Bu ko'rsatkich orqali loyihaning iqtisodiy samaradorligi va uning moliyaviy jozibadorligi baholanadi. Formulada NPV quyidagicha ifodalanadi:

² Muallif tomonidan tuzilgan.



$$NPV = \sum_{t=0}^T \frac{CF_t}{(1+r)^t}$$

bu yerda:

CF_t - t-yildagi (yoki boshqa vaqt birligidagi) daromadlar (pul oqimi);

r - diskont stavkasi, ya'ni kapitalning imkoniyat qiymati yoki risk darajasi;

T - loyiha muddati (yillar soni).

Sog'liqni saqlash sohasida moliyalashtiriladigan davlat-xususiy sheriklikka asoslangan investitsiya loyihalari bo'yicha samaradorlikni aks ettiruvchi NPV ko'rsatkichining ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

Vaqt qiymatini hisobga olish. NPV loyiha oqimlarini diskontlash orqali pulning vaqt qiymatini inobatga oladi. Bu esa loyihaning haqiqiy iqtisodiy samaradorligini aniqlashga imkon beradi. Masalan, kelajakda olinadigan 1 million so'mning hozirgi qiymati uni bugun olishga qaraganda pastroq bo'lishi mumkin, chunki pulni boshqa joyda foyda bilan ishlatish imkoniyati mavjud.

Ishonchli va obyektiv baholash. NPV ko'rsatkichi loyihaning ijobiy yoki salbiy iqtisodiy natijalarini aniq ko'rsatadi. Agar $NPV > 0$ bo'lsa, loyiha investitsiyalarni qoplaydi va qo'shimcha iqtisodiy samara keltiradi, ya'ni loyiha manfaatli hisoblanadi. Aks holda, loyiha moliyaviy jihatdan zararli yoki samarasiz bo'ladi.

Xavf va risklarni hisobga olish. Diskont stavkasi orqali loyihaning turli risklari, jumladan moliyaviy, siyosiy va bozorga bog'liq xavflar inobatga olinadi. Bu esa, ayniqsa, sog'liqni saqlash sohasida loyihalarning uzoq muddatli va ko'p qirrali xususiyatini hisobga olgan holda, samaradorlikni aniq baholash imkonini beradi.

Resurslarni samarali taqsimlash. DXSH doirasida bir necha loyihalarning raqobatini baholashda NPV orqali ularning iqtisodiy jihatdan qay biri ustuvorligini aniqlash mumkin. Bu davlat va xususiy sektor uchun moliyaviy resurslarni eng samarali loyihalarga yo'naltirish imkonini beradi.

Sog'liqni saqlash tizimiga ijobiy ta'sirini baholash. NPV loyihaning faqat moliyaviy ko'rsatkichlari emas, balki jamiyatga ko'rsatadigan ijtimoiy va iqtisodiy ta'sirini ham hisobga olishga xizmat qiladi. Chunki investitsiya loyihasing ijobiy NPVsi sog'liqni saqlash xizmatlarining sifat va ko'lam jihatdan yaxshilanishiga olib kelishi mumkin.

Davlat-xususiy sheriklik (DXSH) loyihalari sog'liqni saqlash tizimida infratuzilmani takomillashtirish, tibbiy xizmatlarning sifatini va ko'lamini oshirishga qaratilgan strategik investitsiya vositasidir. Bunday loyihalarning iqtisodiy samaradorligini baholashda qo'llaniladigan muhim ko'rsatkichlardan biri — IRR (Internal Rate of Return) yoki ichki qaytish stavkasi hisoblanadi. IRR — bu loyihaning pul oqimlari uchun diskont stavkasi bo'lib, u loyihaning NPV ko'rsatkichi nolga teng bo'lishini ta'minlaydi. Ya'ni, IRR loyihaning investor uchun minimal qabul qilinadigan daromad darajasi sifatida qaraladi. IRR quyidagicha aniqlanadi:

$$NPV = \sum_{t=0}^T \frac{CF_t}{(1+IRR)^t} = 0$$

bu yerda:

CF_t - t yildagi pul oqimi;

T - loyiha muddati (yillar);

IRR - ichki qaytish stavkasi, ya'ni diskont stavkasi;

t - vaqt indeksi (odatda yillarda).

IRR — diskont stavkasi bo'lib, u loyihaning kelgusi pul oqimlarining hozirgi qiymatining investitsion sarmoyaga teng bo'lishini ta'minlaydi. IRRni topish uchun yuqoridagi tenglamani yechish lozim. Bu odatda analitik usulda aniqlanmaydi. Agar IRR loyihaning kapital qiymatining imkoniyat stavkasidan (diskont stavkasi) yuqori bo'lsa, loyiha moliyaviy jihatdan maqbul hisoblanadi.

IRRning sog'liqni saqlash sohasidagi loyihalardagi ahamiyati quyidagilarda ko'rinadi:

Investitsiya loyihasing samaradorligini baholash. IRR sog'liqni saqlash loyihalari uchun sarmoya kiritish samaradorligini aniqlaydi. Agar IRR loyihaning minimal talab qilingan qaytish stavkasidan (kapital qiymati) yuqori bo'lsa, loyiha moliyaviy jihatdan manfaatli hisoblanadi.

Risklarni baholash va taqqoslash imkoniyati. Sog'liqni saqlash sohasida loyihalar ko'pincha uzoq muddatli va katta sarmoya talab qiladi. IRR orqali turli loyihalarning moliyaviy qaytishini solishtirish mumkin, bu esa loyihalarni saralashda yordam beradi.

Resurslarni samarali taqsimlash. Moliyaviy resurslar cheklangan bo'lgan vaziyatda, IRR eng yuqori bo'lgan loyihalarga investitsiya kiritish maqsadga muvofiq bo'ladi. Bu sog'liqni saqlash tizimining umumiy samaradorligini oshiradi.



Investitsiya qarorlarini qabul qilishda asos. Davlat-xususiy sheriklik loyihalarida (DXSH) IRR ko'rsatkichi investorlar va davlat organlari uchun qaror qabul qilishda muhim mezon hisoblanadi, chunki u investitsiya qaytishi va loyihaning iqtisodiy jihatdan maqbulligini aks ettiradi.

Loyiha muddati va naqd oqimlarining ta'sirini hisobga olish. IRR loyiha muddati davomidagi naqd oqimlarni hisobga oladi, bu esa sog'liqni saqlash loyihalarining uzoq muddatli investitsion ta'sirini aniqlashga yordam beradi.

Sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik loyihalarida PI samaradorlik ko'rsatkichining ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

Investitsiya javobgarligini aniqlash. PI loyihaga sarmoya kiritishdan keladigan har bir birlik investitsiya uchun qaytariladigan daromad miqdorini ko'rsatadi. Agar $PI > 1$ bo'lsa, loyiha samarali, ya'ni sarmoyadan ko'proq daromad olinadi.

Resurslarni taqsimlashda qo'llanilishi. Cheklangan moliyaviy resurslar sharoitida bir nechta loyihalarni solishtirishda PI ko'rsatkichi juda foydali. U har bir sarmoya birligiga qaytariladigan mablag'ni aniqlaydi va shu asosda eng samarali loyihalar tanlanadi.

Loyihaning iqtisodiy samaradorligini baholash. Sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik loyihalari ko'pincha uzoq muddatli bo'lib, kapital sarmoyasi katta bo'ladi. PI loyiha uchun sarmoyaning qancha qismi iqtisodiy jihatdan to'liq qoplanayotganini ko'rsatadi.

Investitsiya qarorlarini qo'llab-quvvatlash. Davlat va xususiy investorlar loyihani moliyaviy jihatdan baholashda PI ko'rsatkichidan foydalanib, loyihani amalga oshirish yoki rad etish haqida qaror qabul qiladi.

Keladigan foyda va sarmoya miqdorining nisbatini ko'rsatish. PI ko'rsatkichi nafaqat umumiy daromadni, balki shu daromadning sarmoyaga nisbatan miqdorini ham ko'rsatadi. Bu loyihaning samaradorligini xolis baholashda muhimdir.

PI ko'rsatkichini hisoblash formulasi quyidagicha ifodalanadi:

$$PI = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t}}{I_0}$$

bu yerda:

CF_t — loyihadan t-chi yilda keladigan oqim;

r — diskont stavkasi (kapital qiymati);

n — loyiha muddati (yillar soni);

I_0 — dastlabki investitsiya xajmi.

Sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik loyihalarida PI ko'rsatkichi loyihaning moliyaviy foydali ekanligini aniqlash, sarmoya kiritishning maqbulligini baholash va resurslarni optimal taqsimlashda muhim instrument bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, PI ko'rsatkichi orqali loyihalarni bir-biri bilan solishtirish va sarmoyalarni samarali yo'naltirish imkoniyati yaratiladi.

Davlat-xususiy sheriklik loyihalari investitsiyalarni jalb etish va sog'liqni saqlash infratuzilmasini rivojlantirish uchun muhim mexanizm sanaladi. Bu jarayonda investitsiyaning qaytarimini baholash esa loyihaning moliyaviy va iqtisodiy jihatdan samaradorligini aniqlashda asosiy o'rin tutadi. Shu jihatdan ROI (Return on Investment – investitsiya qaytarimi) ko'rsatkichi davlat-xususiy sheriklik loyihalari samaradorligini baholashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ushbu ko'rsatkichning asosiy ahamiyati quyidagi jihatlarda namoyon bo'ladi:

Investitsiyaning samaradorligini aniqlash. ROI ko'rsatkichi loyihaga kiritilgan sarmoyalardan qaytarilgan foyda foizini ifodalaydi. Bu loyihaning qanchalik daromadli ekanligini baholashga yordam beradi. Masalan, agar ROI yuqori bo'lsa, demak loyiha investitsiyalarni oqilona sarflagan va iqtisodiy jihatdan samarali bo'lgan.

Qaror qabul qilish jarayonida muhim vosita sifatida. ROI davlat va xususiy sektor uchun loyihaning moliyaviy oqilligini baholashda sodda va tushunarli indikator sifatida xizmat qiladi. Agar ROI ko'rsatkichi manfaatli bo'lmasa, sarmoya kiritish yoki loyihani amalga oshirish haqida qaror qayta ko'rib chiqilishi mumkin.

Loyiha natijalarini monitoring qilishning asosiy instrumenti sifatida. Loyiha amalga oshirilganidan keyin uning samaradorligini tahlil qilish va baholash uchun ROI ko'rsatkichi qo'llaniladi. Bu, shuningdek, kelgusi loyihalarni rejalashtirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Ijtimoiy va moliyaviy samaradorlikni umimlashtirish. Sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik loyihalarida iqtisodiy foydadan tashqari, aholi salomatligini yaxshilash va xizmat sifatini oshirish kabi ijtimoiy maqsadlar ham mavjud. ROI ko'rsatkichi loyihaning iqtisodiy jihatdan qanchalik manfaatli ekanligini aniqlashda yordam beradi va ijtimoiy ta'sirni baholashda qo'shimcha asos bo'ladi.



Investitsiyalarni taqsimlashda ustuvorliklarni belgilash. Cheklangan mablag'lar sharoitida bir nechta loyihalarni taqqoslashda qaysi loyihaga sarmoya kiritish maqbulligini aniqlashda ROI asosiy ko'rsatkich hisoblanadi.

ROI samaradorlikni baholash ko'rsatkichi quyidagi formula orqali hisoblanadi:

$$ROI = \frac{\text{Лойиҳадан олинган соф даромад}}{\text{Лойиҳага киритилган сармоя}} \times 100\%$$

$$ROI = \frac{\text{Даромад} - \text{Сармоя}}{\text{Сармоя}} \times 100\%$$

bu yerda:

daromad - loyihadan tushgan umumiy mablag'lar yoki foyda;

sarmoya - loyihaga kiritilgan jami mablag'lar.

Sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik loyihalarida ROI ko'rsatkichi investitsiyalarning qaytarimini va loyihaning moliyaviy samaradorligini baholashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu ko'rsatkichning sodda va aniq bo'lishi davlat va xususiy investorlarga loyihalarni tahlil qilish, rejalashtirish va samarali boshqarish imkonini beradi. Shuningdek, ROI orqali moliyaviy natijalarni tahlil qilish va kelajakdagi investitsiya qarorlarini asoslash mumkin.

Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik loyihalari murakkab va ko'p qirrali bo'lib, faqat moliyaviy ko'rsatkichlar orqali emas, balki ijtimoiy-iqtisodiy samaradorlikni ham inobatga olgan holda baholanishi lozim. Shu nuqtayi nazardan CBA (Cost-Benefit Analysis) — xarajat va foyda tahlili, loyihaning umumiy samaradorligini aniqlashda muhim vosita hisoblanadi.

CBA samaradorlik ko'rsatkichining asosiy ahamiyati quyidagilarda namoyon bo'ladi:

Loyihaning umumiy ijtimoiy va iqtisodiy ta'sirini baholash. CBA metodologiyasi loyiha bilan bog'liq barcha xarajatlar (moliyaviy, operatsion, ijtimoiy, ekologik va boshqalar) hamda loyiha tufayli olinadigan foydalar (sog'liqni saqlash xizmatlari sifatining oshishi, aholi salomatligini yaxshilash, iqtisodiy samaradorlik)ni hisobga oladi. Bu davlat-xususiy sheriklikdagi loyihaning keng ko'lamdagi samaradorligini aniqlash imkonini beradi.

Qaror qabul qilish jarayonida manfaatli loyihalarni tanlashga yordam berish. CBA orqali har bir loyiha uchun ijtimoiy foyda va xarajatlarning nisbatini (Benefit-Cost Ratio, BCR) hisoblash mumkin. Agar $BCR > 1$ bo'lsa, loyiha ijtimoiy jihatdan manfaatli hisoblanadi. Bu davlat organlari va xususiy investorlar uchun loyihalarni solishtirishda muhim ko'rsatkich hisoblanadi.

Investitsiyalarning ijtimoiy samaradorligini ko'rsatish. Sog'liqni saqlash sohasidagi loyihalarda nafaqat moliyaviy daromad, balki aholi salomatligi va turmush sifatiga ko'rsatiladigan ijtimoiy ta'sir ham muhimdir. CBA loyihaning ijtimoiy oqibatlarini mablag'da ifodalashga harakat qiladi, bu esa sohadagi strategik rejalashtirish uchun muhim ahamiyatga ega.

Xarajatlarni optimal taqsimlashni ta'minlash. Cheklangan resurslar sharoitida CBA yordamida sog'liqni saqlash sohasidagi turli loyihalarning ijtimoiy samaradorligini tahlil qilish va investitsiyalarni eng foydali yo'nalishlarga yo'naltirish imkoni paydo bo'ladi.

CBA ko'rsatkichini hisoblashning bazaviy formulasi quyidagicha ifodalanadi:

$$NPV = \sum_{t=0}^T \frac{B_t - C_t}{(1 + r)^t}$$

bu yerda:

NPV — sog'liqni saqlash loyihasining jamlangan netto foydasi (Net Present Value) yoki ijtimoiy iqtisodiy samaradorlik ko'rsatkichi;

B_t — loyiha natijasida belgilangan vaqtda tushgan foyda (ijtimoiy va moliyaviy);

C_t — loyiha uchun sarf qilingan xarajatlar (moliyaviy, ijtimoiy va boshqalar);

r — diskont stavkasi;

t — vaqt indeksi (loyiha muddati bo'yicha);

T — loyiha amal qilish muddati.

Agar $NPV > 0$ bo'lsa, loyiha ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan manfaatli hisoblanadi. Sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik loyihalarida CBA yoki xarajat va foyda tahlili metodologiyasi loyihaning ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligini aniqlashda asosiy ahamiyat kasb etadi. Bu ko'rsatkich orqali nafaqat moliyaviy natijalar, balki aholi salomatligi, xizmatlar sifatining oshishi va boshqa ijtimoiy ta'sirlar ham baholanadi. Shu sababli CBA



sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik loyihalarining muvaffaqiyati va investitsiyalarning oqilona taqsimlanishi uchun muhim instrument hisoblanadi.

Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik loyihasining iqtisodiy samaradorligini baholashda WACC ko'rsatkichi — loyiha uchun o'rtacha sarmoyalash qiymati (kapitalning o'rtacha og'irlikli narxi) bo'lib, u loyiha yoki tashkilotga jalb qilingan barcha manbalar — o'z mablag'lari (aksiya kapitallari), qarz mablag'lari va boshqa majburiyatlar uchun to'lanadigan mablag'larning o'rtacha tahlil qilingan qiymatini ifodalaydi. Ushbu ko'rsatkich investorlar uchun sarmoya qaytarish darajasini aks ettiradi va loyiha investitsiyalari uchun minimal kutilgan daromad darajasi sifatida xizmat qiladi.

WACCni hisoblash formulasi quyidagicha ifodalanadi:

$$WACC = \frac{E}{V} \times R_E + \frac{D}{V} \times R_D \times (1 - T_c)$$

bu yerda:

E — o'z kapitali (equity) miqdori;

D — qarz kapitali (debt) miqdori;

$V = E + D$ — umumiy kapital miqdori;

R_E — o'z kapitali uchun kutilgan daromad (cost of equity);

R_D — qarz kapitali uchun kutilgan daromad yoki qarz bo'yicha stavka (cost of debt);

T_c — soliq stavkalarining ta'siri (corporate tax rate).

WACC ko'rsatkichining sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik loyihalarini baholashdagi ahamiyatini quyidagi jihatlarida aniqlash mumkin:

Investitsiyalarning minimal rentabellik me'yori sifatida. Davlat-xususiy sheriklik loyihalarida sarmoyachilar uchun minimal qanoatlantiruvchi daromad WACC bilan belgilanadi. Agar loyihaning ichki daromad ko'rsatkichi (IRR) WACCdan yuqori bo'lsa, loyiha iqtisodiy jihatdan samarali hisoblanadi va uni amalga oshirish ma'qul deb topiladi.

Loyihaning moliyaviy barqarorligini baholash. WACC loyiha moliyalashtirilishida kapital va qarz manbalari miqdorini hamda ularning qiymatini inobatga oladi. Shu bilan birga, u loyihaning qarz yuki va kapital sarflanishining optimal muvozanatini aniqlashda yordam beradi. Bu sog'liqni saqlash sohasidagi loyihalarining ustuvorligi va moliyaviy barqarorligini oshirishga xizmat qiladi.

Loyihaning qiymatini aniqlashda diskont stavkasi sifatida. Sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik loyihalarida kelajakdagi pul oqimlarini (cash flows) diskontlash uchun WACC diskont stavkasi sifatida qo'llaniladi. Bu loyihaning hozirgi qiymatini aniqlashda muhimdir, chunki barcha xarajatlar va daromadlar WACC orqali nozik va aniq baholanadi.

Investitsiya xavfini hisobga olish. WACC kapitalning turli manbalari uchun turlicha to'lovlar va xavflarni aks ettiradi. Masalan, qarz kapitali odatda o'z kapitaliga nisbatan kamroq xavfli bo'lib, qarz bo'yicha to'lovlar soliq imtiyozlari orqali qisman yumshatilishi mumkin. Shu tariqa, WACC loyiha xavfini hisobga olishga xizmat qiladi va real rentabellikni ko'rsatadi.

Sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik loyihalarini baholashda WACC ko'rsatkichi investitsiyalarning iqtisodiy samaradorligini to'g'ri baholash uchun muhim hisoblanadi. U loyihaning investitsiya jozibadorligi, moliyaviy barqarorligi va xavf darajasini aniqlashda muhim yo'riqchi vazifasini bajaradi. Shuning uchun har qanday davlat-xususiy sheriklik loyihasini moliyalashtirish va investitsiya qarorini qabul qilishda WACC ko'rsatkichiga alohida e'tibor qaratish zarur.

Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik loyihasining iqtisodiy samaradorligini baholashda EBITDA (Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization) ko'rsatkichi — foyda mezon bo'lib, u loyiha yoki korxonaning asosiy faoliyatidan olingan daromadni soliqlar, foizlar, amortizatsiya va boshqa hisobdan chiqariladigan xarajatlarni hisobga olmagan holda aks ettiradi. Bu ko'rsatkich loyiha yoki korxonaning moliyaviy holatini va daromadlilikini aniqlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Ko'rsatkichni hisoblash quyidagi formula asosida amalga oshiriladi:

$$EBITDA = \text{Operating Profit} + \text{Depreciation} + \text{Amortization}$$

$$EBITDA = \text{Net Income} + \text{Interest} + \text{Taxes} + \text{Depreciation} + \text{Amortization}$$

bu yerda:

Operating Profit — operatsion foyda;

Depreciation — amortizatsiya;

Amortization — moddiy bo'lmagan aktivlarning amortizatsiyasi;



Interest — foizlar xarajati;

Taxes — soliqlar.

Sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik loyihasining iqtisodiy samaradorligini baholashda EBITDA ko'rsatkichining ahamiyatini quyidagicha izohlash mumkin:

Loyihaning asosiy operatsion faoliyatini baholash. Sog'liqni saqlash sohasidagi davlat-xususiy sheriklik loyihalari ko'pincha katta investitsiya va mablag'larni talab qiladi, lekin loyiha faoliyatining samaradorligi va daromadlilikini aniqlash muhimdir. EBITDA ko'rsatkichi loyiha yoki muassasaning asosiy faoliyatidan qanchalik daromad keltirishini ko'rsatib, uning operatsion samaradorligini baholashga yordam beradi.

Moliyaviy barqarorlik va likvidlikni baholash. EBITDA qarzlarini qaytarish va kreditorlik majburiyatlarini bajarish qobiliyatini aniqlashda muhim ahamiyatga ega. Sog'liqni saqlash sohasida loyihalar odatda qimmatbaho asbob-uskunalar va infratuzilmani rivojlantirishga katta sarmoya talab qiladi. Shu sababli EBITDA qarzlarining xizmat ko'rsatish qobiliyatini baholashda asosiy ko'rsatkich hisoblanadi.

Solishtirma tahlillar uchun asos sifatida. Davlat-xususiy sheriklik loyihalarini turli sog'liqni saqlash muassasalari va boshqa loyihalar bilan solishtirishda EBITDA samaradorlikni aniq va adolatli baholash imkonini beradi. Chunki u soliqlar, foizlar va boshqa bir martalik moliyaviy ta'sirlardan mustaqil bo'lib, faqat asosiy faoliyatni aks ettiradi.

Investitsiya qaytarimi va kreditorlar uchun muhim ko'rsatkich. Investorlar va kreditorlar EBITDAni loyihaning pul oqimlarini ta'minlash qobiliyati sifatida ko'rib, uning moliyaviy xavfini baholashda foydalanadilar. Bu ko'rsatkich loyihaning investitsiyalarni qaytarish imkoniyatini tahlil qilishda muhim mezon hisoblanadi.

Davlat-xususiy sheriklik asosida sog'liqni saqlash sohasida moliyalashtirilgan investitsiya loyihasining iqtisodiy samaradorligini baholashda Operating Margin ko'rsatkichining ahamiyati shundaki, bu samaradorlik ko'rsatkichi investitsiya loyihasida asosiy faoliyatdan olingan foydaning (operatsion daromad) umumiy daromadga nisbati, ya'ni loyihaning operatsion samaradorligini ko'rsatuvchi moliyaviy mezonidir. Ushbu ko'rsatkich loyihaning daromadlari tarkibidagi xarajatlar nisbatini aniqlashga yordam beradi, ya'ni qancha daromad operatsiyalarning barcha doimiy va o'zgaruvchan xarajatlari qoplangandan keyin qolayotganini ko'rsatadi.

Mazkur samaradorlik ko'rsatkichini hisoblashda quyidagi formula qo'llaniladi:

$$\text{Operating Margin} = \frac{\text{Operating Profit}}{\text{Total Revenue}} \times 100\%$$

bu yerda:

Operating Profit — asosiy faoliyatdan olingan foyda, ya'ni umumiy daromaddan operatsion xarajatlar chiqarilgandan keyingi natija;

Total Revenue — loyiha yoki korxonaning umumiy tushumlari.

Ushbu ko'rsatkichni hisoblash asosida aytish mumkinki, sog'liqni saqlash sohasidagi investitsiya loyihalari bo'yicha uning ahamiyatini quyidagicha baholash mumkin:

Loyihaning operatsion samaradorligini aniqlash. Davlat-xususiy sheriklik loyihalarida Operating Margin asosiy faoliyatdan olingan daromadning qanchalik samarali boshqarilayotganini ko'rsatadi. Sog'liqni saqlash sohasida operatsion xarajatlar ko'p va murakkab bo'lgani uchun, Operating Margin bu xarajatlarning nazorat qilinishi haqida aniq ma'lumot beradi.

Iqtisodiy barqarorlikni baholash. Operating Margin yuqori bo'lsa, loyiha o'z operatsion xarajatlarni qoplab, qo'shimcha daromad keltirayotganini bildiradi. Sog'liqni saqlash sohasida bu ko'rsatkich loyihaning investitsiyalarga, jumladan, uzoq muddatli xizmat ko'rsatishga qodirligini namoyon etadi.

Qaror qabul qilish jarayonida qo'llanilishi. Operating Margin loyiha menejerlari va investorlar uchun muhim indikator bo'lib, u loyihaning qaysi jihatlari samarali ekanini va qaysilarini yaxshilash zarurligini aniqlashda yordam beradi. Shu asosda xarajatlarni qisqartirish yoki daromadni oshirish choralarini belgilash mumkin.

Sohadagi boshqa tashkilotlar bilan solishtirish. Operating Margin ko'rsatkichi orqali turli davlat-xususiy sheriklik loyihalari yoki sog'liqni saqlash muassasalari samaradorligini taqqoslash mumkin. Bu eng samarali loyihalarni aniqlash va ularning tajribasini boshqalarga tatbiq etish imkonini beradi.

Operating Margin samaradorlik ko'rsatkichi sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik loyihalarining iqtisodiy samaradorligini baholashda muhim moliyaviy mezon hisoblanadi. U loyihaning asosiy faoliyatidan olingan foyda va daromadlar o'rtasidagi nisbatni ko'rsatadi. Bu ko'rsatkich orqali loyiha samaradorligini tahlil qilish, xarajatlarni nazorat qilish va boshqaruvni takomillashtirish mumkin. Shuningdek, Operating Margin loyihaning moliyaviy barqarorligi va uzoq muddatli rivojlanishiga oid qarorlarni qabul qilishda katta ahamiyatga ega.

Ushbu samaradorlik ko'rsatkichlarining amaliy ahamiyatini hisobga olgan holda, O'zbekistonda sog'liqni saqlash sohasida umumiy qiymati o'n million AQSH dollaridan ortiq bo'lgan ekvivalentdagi davlat va xususiy



sheriklik investitsiya loyihalarini moliyalashtirishda diskont usullaridan — sof diskont daromad (NPV), foydalilikning ichki normasi (IRR), xarajatlarni qoplashning diskontlangan muddatini hisoblash, kapitalning o'rtacha qiymati (WACC) usulidan foydalanib, loyiha samaradorligini baholash maqsadga muvofiq, deb hisoblaymiz.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umumiy xulosa sifatida aytish mumkinki, sog'liqni saqlash sohasida davlat-xususiy sheriklik loyihalarining samaradorligini baholashda moliyaviy va iqtisodiy ko'rsatkichlar kompleks usulda qo'llanishi muhimdir. Ular loyihaning turli jihatlarini o'lchash imkonini beradi va boshqaruvni optimallashtirishga yordam beradi. Operating Margin asosiy faoliyatdan olingan daromadning operatsion xarajatlarga nisbatini ko'rsatib, loyihaning iqtisodiy barqarorligi va samaradorligini baholashda muhim rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, boshqa ko'rsatkichlar — NPV (Net Present Value), IRR (Internal Rate of Return), PI (Profitability Index), ROI (Return on Investment) va CBA (Cost-Benefit Analysis) loyihaning umumiy moliyaviy samaradorligini hamda investitsiya jozibadorligini baholashda yordam beradi. Ularning barchasi birgalikda loyiha belgilangan iqtisodiy maqsadlarga javob berishini, investitsiyalarning o'z vaqtida qaytishini va qo'shimcha daromad olish imkoniyatini ta'minlashini ko'rsatadi. Umuman olganda, ushbu ko'rsatkichlarni to'liq va uyg'un tahlil qilish davlat-xususiy sheriklik loyihalari samaradorligini oshirish hamda mablag'lardan samarali foydalanish uchun asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Dedicated Public-Private Partnership Units: A Survey of Institutional and Governance Structures, OECD, 2010
2. Dmitrieva E.O., Guseva M.S. Centry razvitija gosudarstvenno-chastnogo partnerstva: analiz mezhdunarodnoj praktiki sozdanija i razvitija // Internet-zhurnal «NAUKOVEDENIE» Tom 8, №6 (2016) <http://naukovedenie.ru/PDF/39EVN616.pdf>
3. Кабашкин В.А. Государственно-частное партнерство в регионах Российской Федерации: учебное пособие / Кабашкин В. А. - М.: Дело, 2010. С.120.
4. Дынин Е.А. Риски бизнеса в частно-государственном партнерстве / Дынин Е. А. // Общество и экономика. - 2007. - № 5 - 6. С.111.
5. Hodge G., Greve C. Public-Private Partnerships: Policy and Governance Challenges Facing Partnership Arrangements in the Public Sector. Public Management Review. – London, 2007.
6. Gatti S. Project Finance in Theory and Practice: Designing, Structuring, and Financing Private and Public Projects. Academic Press, 2018.
7. Bloom D., Canning D. Health and Economic Growth: Reconciling the Micro and Macro Evidence. World Bank Publications, 2005.
8. Allen R., Grewal B. Evaluating Public-Private Partnerships in Health Sector. Journal of Economic Policy Reform. – London, 2010.
9. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/cn/pdf/en/2017/08/tax-impacts-of-ppp-in-china.pdf>
10. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/cn/pdf/en/2017/08/tax-impacts-of-ppp-in-china.pdf>



IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 8

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.



Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
